

REPUBLIKA SLOVENIJA

DRŽAVNI ZBOR

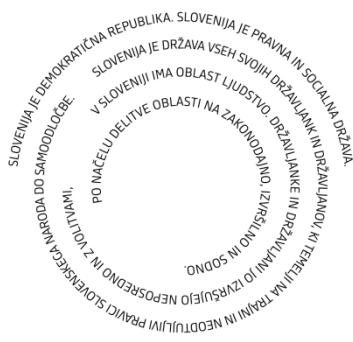
Raziskovalno-dokumentacijski sektor

Društva nekdanjih poslancev

Primerjalni pregled (PP)

Avtorici: dr. Katarina Žagar

Marjana Križaj

Št. naročila: 41/2020

Datum in kraj: Ljubljana, 8. 1. 2021

Kontakt:

Raziskovalno-dokumentacijski sektor:

RDS@dz-rs.si

Raziskovalni oddelek:

mag. Igor Zobavnik, vodja, 9428, igor.zobavnik@dz-rs.si

Gradivo ne predstavlja uradnega mnenja Državnega zbora!

I UVOD

Nekdanji poslanci (člani parlamenta) so v številnih državah organizirani v društva oziroma združenja.¹ Člani so večinoma nekdanji poslanci oziroma senatorji, lahko pa tudi drugi. Na primer Društvo poslancev 90 združuje nekdanje in aktualne poslance Državnega zbora, delegate Skupščine Republike Slovenije, izvoljene na volitvah leta 1990 ter aktualne in nekdanje poslance Republike Slovenije v Evropskem parlamentu. Društvo deluje od leta 2008² (Društvo poslancev 90, spletna stran).

V skladu s Pravili Društva poslancev 90 (gl. Društvo poslancev 90, spletna stran) si društvo prizadeva za spodbujanje aktivnosti za urejanje statusnih zadev poslancev, skrbi za interese članov in medsebojno pomoč pri razreševanju težav in problemov, s katerimi se soočajo člani. Namen društva je prispevati k širjenju, utrjevanju in krepitvi vrednot parlamentarizma in demokracije. To dosega tako, da:

- organizira vsaj dve srečanja letno,
- prireja seminarje, članske sestanke, predavanja,
- organizira udeležbo v mednarodnih organizacijah in društvih,
- organizira strokovne ekskurzije,
- izdaja publikacije ipd.

Društvo tudi imenuje častne člane in podeljuje društvena priznanja (Pravila društva poslancev 90, 9. in 10. člen, spletna stran).

Društvo ima naslednje organe: občni zbor, izvršni odbor, predsednika in podpredsednika, nadzorni odbor in častno razsodišče (Pravila društva poslancev 90, 19. člen, spletna stran).

Materialni viri društva so: vpisnina, članarina, sredstva pridobljena s pogodbami, darila, volila, dohodki od publikacij in kotizacij ter drugi viri (Pravila društva poslancev 90, 40. člen, spletna stran).

V nadaljevanju predstavljamo združenje nekdanjih poslancev v Evropskem parlamentu, nato pa še delovanje tovrstnih društev v nekaterih tujih parlamentih, s poudarkom na naslednjih vidikih: organiziranosti in financiranju društva, nalogah in aktivnostih, ki jih izvajajo, na kakšen način so povezani s parlamenti in ali so nekdanji poslanci tudi v vlogi opazovalcev volitev.³ V okviru Sveta Evrope deluje Evropsko združenje nekdanjih članov parlamenta držav članic Sveta Evrope. Njegovo vlogo in pomen prikazujemo v zaključnem delu.

Podatke smo pridobili predvsem iz relevantnih spletnih strani, pravnih aktov, odgovorov posameznih združenj in iz razpoložljivih odgovorov Evropskega centra za parlamentarne raziskave in dokumentacijo (ECPRD – *European Centre for Parliamentary Research and Documentation*).

¹ O tem smo pisali že leta 2007: raziskovalna naloga št. 13/2007: Poklicno organiziranje poslancev in leta 2010: raziskovalna naloga št. 31/2010: Parlamentarna podpora društvom nekdanjih poslancev.

² Pri ustanovitvi društva je Državni zbor pomagal s strokovno in administrativno podporo, društvu je dal na voljo tudi prostor za delovanje (Križaj, 2010).

³ Opazovanje volitev v Sloveniji ureja Zakon o napotitvi oseb v mednarodne civilne misije in mednarodne organizacije gl. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4362>), Zakon o volitvah v Državni zbor: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO185>, Pravilnik o merilih, pogojih in postopku za pridobitev akreditacije za opazovanje volitev, gl. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV13509>.

II. ZDRUŽENJE NEKDANJIH POSLANCEV V EVROPSKEM PARLAMENTU

Nekdanji poslanci se lahko združujejo v Društvo nekdanjih poslancev Evropskega parlamenta⁴, ki je neprofitna organizacija, registrirana v skladu z belgijsko zakonodajo. Društvo združuje okoli 800 članov, nekdanjih poslancev EP iz vseh držav in vseh političnih usmeritev. Ustanovljeno je bilo leta 2001, predvsem s ciljem promocije Evropskega parlamenta in Evropske unije.

Po statutu⁵ so glavne naloge društva:

- druženje članov in oblikovanje foruma za srečanja, razprave ter za kulturne, znanstvene in družabne dogodke,
- olajšati izmenjavo informacij in novic med člani,
- olajšati izmenjavo informacij in kontaktov med sedanjimi in nekdanjimi člani EP,
- izkoristiti izkušnje nekdanjih članov EP glede utrjevanja parlamentarne demokracije in pospeševanja evropske enotnosti,
- pospeševanje stikov med primerljivimi (nacionalnimi) organizacijami v Evropi in širše,
- na splošno prispevati k razpravi o razvoju Evropske unije v političnem prostoru in v javnem mnenju in k proučevanju vpliva na institucije, lokalne oblasti in na državljane (vse povzeto po statutu FMA).

Iz statuta je razvidno, da društvo lahko prejema finančno, administrativno in drugo pomoč s strani Evropskega parlamenta ter da se občni zbor Društva skliče najmanj enkrat letno v prostorih Evropskega parlamenta. Statut med viri sredstev izrecno predvideva letne subvencije, ki jih zagotovi Evropski parlament, predvideva pa tudi darila, zupuščine in donacije. Delo društva vodi upravni odbor (*managing committee*), ki ga tudi predstavlja (vse spletna stran FMA).

Evropski parlament poleg letnih subvencij zagotavlja še logistično podporo in članom omogoča dostop do prostorov parlamenta. Predsedstvo Evropskega parlamenta (*Bureau*) je 14. januarja 2008 sprejelo sklep, s katerim je določilo pravila o finančnih prispevkih za parlamentarna združenja. Pravila urejajo tudi financiranje društva nekdanjih poslancev. Med drugim določajo postopek, po katerem društvo na začetku finančnega leta predsednika parlamenta zaprosi za sredstva, pri čemer mora predložiti delovni program, začasni operativni proračun (*provisional operating budget*) in zagotovila, da bo sredstva uporabilo izključno v skladu s programom aktivnosti društva (ECPRD 1447). Po razpoložljivih podatkih je Evropski parlament leta 2019 društvu nekdanjih poslancev namenil 230.000 EUR, kar je bilo namenjeno za stroške prevajanja sestankov in gradiv društva, nadalje za uporabo konferenčnega prostora, treh pisarniških prostorov z opremo v Bruslju ipd. (spletna stran EP).

S spletne strani društva je razvidno, da je cilj povezovanje članov z državljani EU, z odločevalci v politiki in akademiki za napredek političnega dialoga, krepitev demokracije in izobraževanje za aktivno državljanstvo. Sodelujejo npr. v Svetovnem gibanju za demokracijo (*World Movement for Democracy*), z Evropskim univerzitetnim inštitutom (EUI), z nacionalnimi parlamenti, zlasti tistimi, ki predsedujejo EU, organizirajo študijske obiske nevladnih organizacij, vlad in univerz. Pripravljajo tudi letne seminarje in t. i. razprave ob večerji (*dinner debates*), kjer gre za politični dialog med visokimi predstavniki institucij EU, predstavniki EP in nekdanjimi poslanci na temo zadev EU. Zaradi trenutnih zdravstvenih razmer so številni dogodki odpadli, nekaj pa so jih organizirali prek video konferenc.

⁴ European Parliament Former Members Association (v nad. FMA), gl. spletno stran: <http://www.formermembers.eu/>.

⁵ Dostopen je na povezavi: [Statutes - Former Members of the European Parliament \(FMA\)](#).

V okviru aktivnosti za krepitev demokracije (*democracy building*) pa so člani društva zelo aktivni tudi pri opazovanju volitev, in sicer v okviru misij EU in OVSE. Pri misijah EU sta dve poti: prek nacionalnih vlad ali neposredne rekrutacije prek Evropske komisije.⁶ (povzeto po spletni strani FMA).

Med načini sodelovanja z Evropskim parlamentom so omenjene še aktivnosti v povezavi s krepitvijo zmogljivosti (*capacity building*), mediacijo in človekovimi pravicami, ki sledijo priporočilom misij za opazovanje volitev. Kadarkoli je mogoče, EP povabi člane društva kot govorce in strokovnjake na seminarje, izobraževanja in usposabljanja v Bruslju, Strasburgu ali v tretjih državah (povzeto po spletni strani FMA).

Društvo trikrat letno izdaja svoje glasilo EP FMA Bulletin, obvestila (*newsletter*) itd. (povzeto po spletni strani FMA).

III PARLAMENTARNA ZDRUŽENJA NEKDANJIH POSLANCEV V NEKATERIH TUJIH DRŽAVAH

V nadaljevanju prikazujemo ureditev združenj nekdanjih poslancev v naslednjih državah: v Belgiji, na Cipru, Finskem, v Franciji, na Irskem, v Italiji, Kanadi, Nemčiji, na Norveškem, Portugalskem, v Švici in v Združenem kraljestvu.

3.1 Belgija

Nekdanji poslanci obeh domov zveznega parlamenta in nekdanji poslanci Evropskega parlamenta se lahko vključijo v društvo Pro Lege, ki ima okoli 300 članov. Društvo deluje že 40 let.

Naloge društva so:

- ohranjanje prijateljskih stikov med nekdanjimi člani parlamenta,
- skrb za materialne in nepremoženjske interese nekdanjih poslancev oz. njihovih pravnih naslednikov.

Društvo organizira več informativnih dogodkov v povezavi s statusom nekdanjih članov, predvsem glede njihovega častnega položaja (*honorariat*), pokojnin, kolektivnega zavarovanja itd. Delo društva vodi upravni odbor, organizirani pa so tudi v nekaj komisij (za socialni položaj članov, za kulturne dejavnosti in svetovalna komisija, ki posreduje izkušnje in znanje nekdanjih poslancev zainteresirani javnosti).

Društvo organizira številne študijske obiske in potovanja v tujino ter po Belgiji. Leta 2020 so npr. organizirali obisk pri belgijskem vrhovnem sodišču (*Cour de Cassation*), leto prej so obiskali sedež Nata. Organizirali so simpozij o politiki, povezani s spremembami podnebja in razpravo o religiji in razumu. Tovrstni razpravi sta praviloma dve na leto in sta organizirani v prostorih parlamenta. Dvakrat na leto izdajajo svoje glasilo Pro Lege o različnih ideološko uravnoteženih temah (vse po spletni strani Pro Lege).

Parlament društvo finančno podpira s približno 15.000 EUR letno (podatek za 2010), v tem znesku pa niso vključene članarine za mednarodna združenja. Sredstva za financiranje društva parlament namenja iz proračuna obeh domov. Poleg tega eden izmed uslužbencev

⁶ Več o tem gl.: [EU Election Observation Missions - Former Members of the European Parliament \(FMA\)](#).

parlamenta dela nepolni delovni čas za društvo in zanj organizira letno zasedanje, dejavnosti, študijska potovanja itd. Društvu je na voljo tudi pisarna z računalnikom, telefonom itd. Letna zasedanja ima društvo lahko v parlamentu, parlament pa pomaga tudi pri organizaciji raznih proslav (povzeto po raziskovalni nalogi št. 31/2010).

Parlament članov društva še nikoli ni poslal kot opazovalce volitev v tujino (dopis Pro Lege z dne 9. 12. 2020).

Društvo je ustanovitelj in član evropske zveze FP-AP, ki združuje nekdanje poslance nacionalnih parlamentov držav članic Sveta Evrope.

3.2 Ciper

Združenje nekdanjih poslancev predstavniškega doma (angl. *The Association of the Former Members of the House of Representatives of the Republic of Cyprus*) je bilo registrirano maja 1992 v skladu z določbami Zakona o gospodarskih družbah (*Company law*) (Odgovor, e-pošta).

Združenje se financira večinoma iz lastnih sredstev. Letna članarina znaša 30 EUR, prejemajo pa tudi različne donacije.⁷ Vlada, zadnjih nekaj let pa tudi parlament, združenju dodeljuje subvencijo za plačilo članarine v Evropskem združenju nekdanjih članov parlamentov držav članic Sveta Evrope (FP-AP),⁸ ki znaša 1.800 EUR in za stroške udeležbe na sejah predsedstva in generalne skupščine FP-AP. Proračun združenja je sicer nizek – članov je nekaj več kot sedemdeset. Če ne bi prejeli omenjene subvencije parlamenta, sodelovanje v združenju FP-AP ne bi bilo mogoče. Povezanost združenja s parlamentom je bila sicer v preteklih letih minimalna (Odgovor, e-pošta).

Združenje ima svoj statut (*Statutes of the Association of the Former Members of the House of Representatives of the Republic of Cyprus*), ki v 3. členu opredeljuje aktivnosti članov združenja. Združenje si med drugim prizadeva za:

- mir, pravičnost, moralne vrednote, individualne in državljanske svoboščine ter za demokracijo,
- uporabo njihovih izkušenj in vpliva pri varovanju demokratičnih institucij, ustavnosti in zakonitosti ter človekovih pravic v korist državljanov Cipra,
- dostojanstvo nekdanjih poslancev predstavniškega doma,
- vzdrževanje stikov med nekdanjimi poslanci, krepitev kolegialnosti in prijateljskih vezi med njimi (3. člen, *Statutes of the Association...*, priloga e-pošta).

Statut združenja določa način rabe finančnih sredstev; na primer za promocijo združenja, poravnavo stroškov ipd. (6. člen). Dva člana združenja sta zadolžena za nadzor nad poslovanjem/porabo (*inspection of books*) in računovodskimi izkazi društva (7. člen *Statutes of the Association...*, priloga e-pošta).

Upravni odbor (*The Board of Directors*) ima devet članov. Člani upravnega odbora se sestanejo v sedmih dneh po izvolitvi in izvolijo predsednika, podpredsednika, sekretarja, blagajnika, pomočnika sekretarja in pomočnika blagajnika. Mandat upravnega odbora traja dve leti (8. člen, *Statutes of the Association...*, priloga, e-pošta).

⁷ Poleg donacij prejme društvo tudi razne prispevke, nabirke (*collections*), zapuščine. Vpisnina znaša (od leta 2008) 10 EUR, letna članarina pa 30 EUR (5. člen *Statutes of the Association...*, priloga e-pošta).

⁸ European association of former members of parliament of the member states of the Council of Europe, več o tem združenju v 4. poglavju.

Redna generalna skupščina (*General Assembly*) se skliče oktobra, vsaki dve leti. O tem obvestijo medije, člane združenja pa vsaj deset dni pred zasedanjem. Dnevni red obsega:

- poročilo o delu odhajajočega upravnega odbora,
- poročilo o finančnih zadevah združenja,
- predstavitev in odobritev računovodskih izkazov za dveletno obdobje, ki se je izteklo,
- izvolitev članov upravnega odbora⁹ in revizorjev za novo dveletno obdobje ter
- druge zadeve (10. člen Statutes of the Association..., priloga e-pošta).

Do sklica izredne generalne skupščine pride, če upravni odbor meni, da je takšen sklic primeren, ali če desetina članov združenja pisno zaprosi upravni odbor za sklic takšne seje iz posebnega razloga. V tem primeru skupščini predseduje oseba, ki ni član upravnega odbora in jo v ta namen izvolijo prisotni člani združenja (10. člen Statutes of the Association..., priloga e-pošta).

Generalna skupščina je sklepčna, če je navzoča polovica članov, katerih letna članarina je poravnana. Če sklepčnost ni zagotovljena, se sejo odloži za trideset minut (10. člen Statutes of the Association..., priloga e-pošta).

Statut v nadaljevanju določa tudi možnost imenovanja častnega člana oziroma predsednika združenja, sodelovanje/članstvo v evropskih oziroma mednarodnih združenjih ipd. (Statutes of the Association..., priloga, e- pošta).

Noben član združenja ni bil nikoli vključen v opazovanje volitev niti na Cipru niti v tujini (Odgovor, e-pošta)

3.3 Finska

Na Finskem je bilo združenje nekdanjih poslancev (angl. *Finnish Association of Former Members of Parliament*) ustanovljeno leta 1990. Združenje je prvič sklical takratni predsednik parlamenta. Ustanovno srečanje je potekalo v dvorani parlamenta. Združenje je registrirano v registru združenj.

Namen združenja je uporabiti izkušnje nekdanjih poslancev za spodbujanje parlamentarne demokracije in za razvijanje stikov ter solidarnosti med nekdanjimi poslanci svoje in drugih držav. V ta namen združenje:

- organizira srečanja in razprave za nekdanje poslance,
- informira in deli izkušnje, povezane s parlamentarnim delom,
- obvešča člane o aktualnih vprašanjih,
- se ukvarja s problemi nekdanjih poslancev.

Združenje se financira predvsem iz članarin. Deluje neodvisno - njegove dejavnosti sicer niso povezane s parlamentom, a mu ta nudi administrativno pomoč (več: Priks in Haav, spletna stran).

Poleg tega parlament nekdanjim poslancem krije stroške (po enakih načelih, kot se plačuje potne stroške javnim uslužbencem), ki jih ima nekdanji poslanec zaradi udeležbe na letnem srečanju združenja¹⁰ (ECPRD 4579).

Nekdanji poslanci so enkrat letno povabljeni tudi v parlament - jesensko srečanje združenja organizirajo v parlamentu. Srečanje se zaključi s sprejemom predsednika parlamenta. Letna skupščina društva (*the annual general meeting*) poteka spomladi, običajno v različnih mestih, ki srečanje tudi gostijo (zagotovijo kosilo v mestni hiši) (ECPRD 2296).

⁹ Volitve članov upravnega odbora se izvedejo s tajnim glasovanjem članov združenja (10. člen, Statutes of the Association..., priloga, e- pošta).

¹⁰ Na splošno imajo nekdanji poslanci dostop do stavbe parlamenta, a nimajo t. i. »dostopne kartice.« Giblejo se lahko le v glavni stavbi. Od javnih uslužbencev lahko dobijo pomoč ali nasvet, lahko berejo časopise v čitalnici, krajše odgovore za njih lahko pripravi tudi raziskovalna služba (ECPRD 4579).

3.4 Francija

V Nacionalni skupščini od leta 1978 deluje društvo nekdanjih poslancev,¹¹ ki ima okoli 750 članov vseh političnih pripadnosti ne glede na trajanje njihovega poslanskega mandata. Pomembna je pripadnost republikanskim in demokratičnim vrednotam ter varovanju človekovih pravic in pripadnost evropski ideji ter frankofoniji.¹²

Cilj društva je ohranjanje in varovanje interesov članov ter njihovih bližnjih. Prizadevajo pa si tudi za vzdrževanje prijateljskih stikov med člani, zlasti prek družabnih, kulturnih, turističnih in športnih dejavnosti. Društvo organizira tudi razne seminarje, kongrese in debate, saj s tem prispeva k varovanju republikanske ideje.

Delo društva vodi 60 članski upravni odbor (*comité directeur*), ki ga izvoli skupščina, oz. ožje sedemčlansko vodstvo (*bureau*). Navzven pa ga zastopa predsednik društva. Znotraj društva deluje 6 odborov za:

- regionalne skupnosti oz. enote (*collectivités territoriales*),
- konference in zgodovino,
- Evropo,
- frankofonijo,
- potovanja in
- statut.

Predsednik Nacionalne skupščine je častni predsednik društva.

Po statutu se društvo financira iz članarine, materialne pomoči in prispevkov Nacionalne skupščine ter iz subvencij oz. donacij.

S spletne strani društva je razvidno, da študijski obiski zajemajo npr. obisk pri Evropskem sodišču za človekove pravice, pri Evropski investicijski banki, pri Svetovni trgovinski organizaciji (WTO), pri Evropski centralni banki in pri Evropskem sodišču. Obiski po Evropi so bili organizirani v baltske države, na Madžarsko in v Slovenijo, izven Evrope pa npr. v Indijo, v zalivske države itd. Tam se po navadi srečajo s predstavniki veleposlaništva, francoskih društev ter s predstavniki lokalnih institucij in podjetij.

Društvo sodeluje oz. ima sedež v Komisiji za upravljanje sklada za socialno varstvo Nacionalne skupščine.¹³ (vse po spletni strani društva GAD).

Pri opazovanju volitev ne sodelujejo (dopis GAD z dne 29. 12. 2020).

Društvo izdaja svojo revijo. Aktivno je tudi v društvu nekdanjih poslancev parlamentov držav Sveta Evrope (vse po spletni strani društva GAD).

3.5 Irska

Na Irskem deluje Društvo nekdanjih članov parlamenta (*Irish Parliamentary (former members) Society*).¹⁴ Parlament ga finančno podpira (okoli 15.000 EUR letno¹⁵) in mu daje na razpolago prostor (pisarne). Vsako leto je društvu na voljo plenarna dvorana za enodnevno srečanje članov, na katerem obravnavajo teme po svoji izbiri (ECPRD 2296).

¹¹ Groupe des Anciens Députés à l'Assemblée Nationale (v nad. tudi GAD).

¹² Gre za združenje držav oz. skupnosti, ki govorijo francoski jezik.

¹³ Comité de gestion du Fonds de Sécurité Sociale de l'Assemblée nationale.

¹⁴ Na omenjeno društvo smo se obrnili za natančnejše informacije o njihovem delovanju in morebitnem sodelovanju pri opazovanju volitev, a odgovora nismo prejeli.

¹⁵ Podatek za leto 2019. Vir Irski parlament: [Houses of the Oireachtas Commission – Annual Report 2019](#).

Društvo združuje nekdanje poslance spodnjega doma, senatorje (t. j. člane zgornjega doma), poslance EP ter njihove vdove oz. vdovce. Društvo opozarja na morebitne nepravilnosti v statusu svojih članov po upokojitvi in skrbi za vzdrževanje stikov med njimi (povzeto po: the Irish Times). Organizira pa tudi konference in seminarje (npr. *Irska in Evropa, Parlament jutri*) ter daje priporočila glede raznih politik (npr. spremembe volilnega sistema, priprave proračuna, odgovornosti ministrov, obstoja Senata...) (povzeto po Irish Politics Forum).

3.6 Italija

Združenje nekdanjih članov parlamenta (*L'Associazione degli ex Parlamentari della Repubblica Italiana*) je bilo ustanovljeno leta 1969. Člani združenja so, poleg nekdanjih poslancev in senatorjev, tudi poslanci Državnega sveta (*Consulta Nazionale*),¹⁶ poslanci Ustanovne skupščine (*deputati dell'Assemblea Costituente*),¹⁷ nekdanji člani Evropskega parlamenta (*membri del Parlamento Europeo*) in Parlamentarne skupščine Sveta Evrope (*Assemblea parlamentare del Consiglio d'Europa*). V združenju je približno 1500 članov (*L'Associazione...*, spletna stran in 1. člen, Statuto, spletna stran).

Združenje je neprofitne narave; njegovo delovanje in organiziranost ureja statut združenja. Ta v 2. členu določa cilje združenja:

- ohranjati povezanost med člani,
- poudarjati vlogo parlamenta in njegovih članov prek različnih konferenc, publikacij, izmenjave mnenj ipd.,
- prispevati k poznavanju ustave ter varovanju in izvajanju njenih načel,
- varovati/ohranjati vlogo in dostojanstvo nekdanjih članov parlamenta,
- vzpostavljati odnose s podobnimi italijanskimi in tujimi združenji ter evropskimi in mednarodnimi organizacijami,
- pomagati nekdanjim članom parlamenta v odnosih s parlamentom in drugimi ustavnimi organi,
- varovati interese, ki izhajajo iz izvajanja in prenehanja parlamentarne funkcije,
- skrbeti za zbiranje biografskih podatkov o nekdanjih članih parlamenta, nuditi pomoč družinam poslancev ipd. (2. člen, Statuto, spletna stran).

Med cilji združenja je varovati "status", pravice in interese nekdanjih članov parlamenta, ki so si prizadevali za kulturno, gospodarsko in družbeno rast države. Zato združenje aktivno sodeluje s parlamentom (predsedstvom poslanske zbornice in senata). Med člani združenja so ugledne politične osebnosti, ki so prav tako prispevale k ustvarjanju in utrjevanju demokracije v državi. Združenje je distancirano od političnih in strankarskih dogodkov in je zato lahko »točka« konstruktivnih soočenj (več: *L'Associazione...*, spletna stran).

Člani plačujejo mesečno članarino. Med prihodki združenja so, poleg članarin, še razni prispevki, donacije, prihodki od premoženja ipd. (4.-5. člen, Statuto, spletna stran).

V 6. členu statuta so opredeljeni organi društva: skupščina (*L'Assemblea dei Soci*), upravni odbor (*Consiglio direttivo*), revizijski kolegij (*Il Collegio dei revisori dei Conti*), arbitražni kolegij (*Collegio probiviri*) in drugi.

Pristojnosti skupščine so na primer:

- odobritev poročila o dejavnostih združenja (predloži ga predsednik),
- sprejetje proračuna in odobritev zaključnega računa ter določitev višine članarine;

¹⁶ Državni svet je bil začasna zakonodajna skupščina Kraljevine Italije, ustanovljena po koncu druge svetovne vojne - dokler ni bilo mogoče organizirati rednih političnih volitev (več: *Consulta nazionale*, spletna stran: https://it.wikipedia.org/wiki/Consulta_nazionale).

¹⁷ Ustanovna/ustavodajna skupščina je bila pristojna za pripravo osnutka ustave za novo republiko. Seje so potekale med 25. junijem 1946 in 31. januarjem 1948 (gl. *Assemblea Costituente*, spletna stran: [https://it.wikipedia.org/wiki/Assemblea_Costituente_\(Italia\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Assemblea_Costituente_(Italia))).

- volitve upravnega odbora revizijskega kolegija itn.

Skupščina je lahko redna in izredna. Redno skupščino skliče predsednik dvakrat letno, izredno skupščino skliče upravni odbor ali v primeru vložitve utemeljene zahteve najmanj desetine članov (7. člen, Statuto, spletna stran).

Upravni odbor sestavlja šestintrideset članov, ki jih izvoli skupščina in ostanejo na položaju tri leta ter so lahko ponovno izvoljeni (Statuto, 10. člen). Upravni odbor razpravlja o vseh pomembnejših vprašanih organizacije in upravljanja združenja, o problemih, ki so povezani z obstojem in delovanjem združenja, skupščini predloži predlog za spremembo statuta. Izmed svojih članov izvoli predsednika, dva ali več podpredsednikov, sekretarja in blagajnika (11. člen, Statuto, spletna stran).

Izvršilni organi (predsednik, kabinet predsednika, sekretar in blagajnik) so lahko izvoljeni največ dvakrat zaporedoma, pri volitvah izvršilnih organov mora biti spoštovano načelo enakosti spolov (tako kot določa 51. člen ustave) (6. člen, Statuto, spletna stran).

Združenje organizira različne prireditve, ki potekajo zunaj prostorov parlamenta (parlament ni udeležen pri teh dogodkih) (ECPRD 2296).

3.7 Kanada

Kanadsko združenje nekdanjih članov parlamenta (*Canadian Association of Former Parliamentarians*- v nadaljevanju CAFP) združuje nekdanje poslance in senatorje z namenom izboljšanja globalne demokracije in podpore demokraciji v Kanadi in na vsem svetu.¹⁸ CAFP predstavlja dosežke nekdanjih poslancev, organizira dejavnosti, ki povezujejo/združujejo člane in ustvarja možnosti za prispevek k parlamentarni demokraciji v Kanadi in v tujini (CAFP, spletno mesto).

Združenje je bilo ustanovljeno leta 1987 oziroma leta 1996 z zakonom (*Canadian Association of Former Parliamentarians Act*, v nadaljevanju zakon) kot neprofitna organizacija. V zakonu je poudarjeno nestransko delovanje združenja, določena je organiziranost združenja ipd. (gl. CAFP in *Canadian Association of Former Parliamentarians Act*, spletna stran).

Predsednika obeh domov (poslanske zbornice in senata) (*Speakers of both Houses*) sta lahko častna člana in sopedredujoča združenju (*co-chairpersons of the Association*). Združenje upravlja/vodi upravni odbor (*Board of Directors*, v nadaljevanju odbor), ki ga sestavljajo predsednik in direktorji, izvoljeni ali imenovani v skladu s statutom združenja (*by-laws of the Association*). Predsednik upravnega odbora predseduje sejam odbora ter opravlja druge naloge, ki jih določi upravni odbor. Upravni odbor lahko izmed svojih članov izvoli podpredsednika, ki lahko nadomešča predsednika, na primer v primeru odsotnosti predsednika (11-15. člen *Canadian Association of Former Parliamentarians Act*, spletna stran).

Člani združenja sodelujejo pri različnih dogodkih. Sestanejo se na dvodnevni letni skupščini v Ottawi, udeležujejo se sprejemov in regionalnih sestankov po vsej Kanadi (običajno v prestolnici province). Sodelujejo na mednarodnih študijskih obiskih¹⁹ z namenom pridobitve in izmenjave znanja o demokraciji, vladanju in javnih zadevah. Udeležujejo se tudi drugih srečanj in dogodkov oziroma sprejemov (CAFP, spletno mesto).

¹⁸ Združenje je ustanovilo tudi izobraževalno fundacijo kot podporo h krepitvi demokracije v Kanadi in tujini (Wikipedia, spletna stran).

¹⁹ Februarja 2020 so bili na študijskem obisku v Vietnamu, gl. Beyond the Hill, spletna stran: https://exparl.ca/wp-content/uploads/2020/05/Beyond-the-hill_2020-Spring-Digital.pdf.

Združenje izdaja posebno revijo »Za hribom« (*Beyond the Hill*) in redni spletni dnevnik (blog op. p.), kjer redno objavljajo novice in informacije o združenju in članih (CAFP, spletno mesto).

Poleg navedenega društvo nudi podporo poslancem in senatorjem ob odhodu iz parlamenta, na voljo so jim brezplačne telefonske številke, določena zavarovanja.²⁰ Članom organizirajo govore v šolah in na univerzah, sodelovanje v misijah opazovalcev volitev in druge dejavnosti (CAFP, spletno mesto).

Članarina za člane združenja znaša 125 USD²¹ za 12-mesečno obdobje (npr. od 1. aprila 2020 do 31. marca 2021). Pridruženo članstvo je na voljo tudi zakoncem nekdanjih članov parlamenta. Zanje članarina znaša 40 USD²² za 12-mesečno obdobje. Pridruženi člani imajo večinoma enake pravice in ugodnosti kot drugi člani (CAFP, spletno mesto).

Zakon določa, da se morebitna plačila/prihodki, prejeti v skladu s statutom združenja, uporabijo za nadaljnje dejavnosti združenja (17. člen, Canadian Association of Former Parliamentarians Act, spletna stran).

3.8 Nemčija

Nekdanji poslanci se združujejo v Društvo nekdanjih članov nemškega Bundestaga in Evropskega parlamenta (*Vereinigung ehemaliger Mitglieder des Deutschen Bundestages und des Europäischen Parlaments*), ki ima okoli 690 članov. Cilj je vzdrževanje stikov med člani, so pa tudi družbeno in politično aktivni. Statut²³ naloge društva opredeljuje takole:

- ohranjanje občutka povezanosti med člani,
- povezovanje med člani s poslanci deželnih parlamentov, Bundestaga in poslanci EP,
- vzdrževanje stikov s podobnimi združenji deželnih parlamentov in tujih parlamentov,
- s svojimi izkušnjami prispevati k parlamentarni demokraciji v Nemčiji in
- zastopanje skupnih interesov članov.

Delo društva vodi upravni odbor. Statut med organi navaja še skupščino, ki se sestaja enkrat na leto.

Društvo običajno organizira tri prireditve letno, članski časopis *Novice*²⁴ pa izhaja praviloma dvakrat letno. Društvo sodeluje na prireditvah z državljani, ki jih organizira nemška vojska in na raznih predavanjih ter diskusijah na univerzah in šolah, a večinoma bolj na pobudo posameznega člana kot društva. Eden izmed članov društva je parlamentarni pooblaščenec za vojsko, drugi pa nimajo več funkcij oz. povezav z Bundestagom, četudi so še politično aktivni. Nekateri člani so že sodelovali kot opazovalci na volitvah (vse po spletni strani Združenja in po dopisu z dne 8. 1. 2021).

Društvo se financira iz članarine in iz prispevkov Bundestaga. Slednji predstavljajo okoli dve tretjini vseh sredstev društva. Iz članarin zberejo okoli 53.000 EUR letno, od Bundestaga pa dobijo okoli 90.000 EUR (podatek za leto 2010). Bundestag mu daje na voljo pisarno s pohištvom. Pisarniško opremo (PC, telefon...) plačuje društvo iz svojih sredstev. Parlament mu načeloma ne zagotavlja prevajanja, se pa lahko zgodi, da društvo za določene posebne dogodke od njega dobi dodatna sredstva. Za svoja letna srečanja pa društvo lahko brezplačno uporablja prostore parlamenta in tehnične storitve (dopis z dne 8. 1. 2021).

²⁰ Gl. tudi *Become an active member of CAFP and realize the benefits of life after Parliament*, spletna stran: <https://exparl.ca/wp-content/uploads/2020/06/2020-21-Benefits-of-Membership-eng.pdf>.

²¹ 1 EUR = 1,2189 USD, Tečaj Banke Slovenije, spletna stran, 16. 12. 2020.

²² 1 EUR = 1,2189 USD, Tečaj Banke Slovenije, spletna stran, 16. 12. 2020.

²³ Dostopen je na spletni strani: [Microsoft Word - neue Satzung_Beschluss JHV 06.05.19 \(ehemalige-abgeordnete.de\)](https://www.abgeordnete.de).

²⁴ Dostopen na: [Mitgliederzeitschrift "nachrichten" - ehemalige-abgeordnete.de \(vemdb.de\)](https://www.vemdb.de).

3.9 Norveška

Združenje nekdanjih poslancev (*Foreningen av tidligere stortingsrepresentanter*) je bilo ustanovljeno leta 1993. Registrirano je v javnem registru za organizacije v *Brønnøysundu*. Člani združenja so lahko nekdanji poslanci. Združenje šteje približno 270 članov (*Foreningen av tidligere stortingsrepresentanter*, spletna stran in Odgovor e-pošta).

Združenje ima svoj statut. Letno se sestane skupščina (*annual general meetings*), združenje ima tudi izvoljeni odbor (*an elected board*) in predsednika (Odgovor e-pošta).

V združenju organizirajo ekskurzije (*field trips*), letno večerjo, srečanja s predavanji o aktualnih dogodkih in političnih vprašanjih (Odgovor e-pošta).

Po razpoložljivih podatkih (ECPRD) se društvo sestaja dvakrat letno, eno srečanje imajo spomladi in eno srečanje jeseni. V spomladanskem srečanju združenje prosi predsednika oziroma predsedstvo (*presidium*)²⁵ *Stortinga*, naj pripravi večerjo za nekdanje poslance. Predsednik oziroma predsedstvo se je doslej pozitivno odzvalo na te prošnje in predsednik ali drug član predsedstva *Stortinga* je bil prisoten na teh večerjih (ECPRD 2296).²⁶ Združenje je povezano s parlamentom v finančnem in upravnem/administrativnem smislu, in sicer na naslednji način:

- od parlamenta prejme letno prejme določena sredstva, (združenje letno zaprosi parlament za financiranje (*annual funding*)),
- parlament mu nudi administrativno podporo (razdeljevanje gradiva za letne skupščine, rezervacije sejnih sob itd.),
- na spletni strani parlamenta ima združenje tudi svojo spletno stran²⁷ (Odgovor e-pošta).

Članov društva ne pošiljajo na opazovanje volitev (Odgovor, e-pošta).

3.10 Portugalska

Združenje nekdanjih poslancev (*Associação Ex Deputados Assembleia da Republica*, v nadaljevanju AEDAR) je bilo ustanovljeno leta 2003 (AEDAR, spletna stran). Člani združenja so lahko vsi nekdanji poslanci, ki so funkcijo opravljali po volitvah leta 1975. Članstvo v združenju je prostovoljno, kadar koli je mogoč tudi izstop iz združenja. Častni člani združenja so nekdanji poslanci, ki so opravljali funkcijo predsednika republike in predsednika parlamenta. Imenovanje drugih častnih članov lahko predlaga upravni odbor generalni skupščini, ki mora predlog potrditi z dvema tretjinama glasov prisotnih članov (3. člen, Regulamentos Internos, spletna stran).

Cilji AEDAR so:

- spodbujanje in utrjevanje odnosov med nekdanjimi in aktualnimi poslanci,
- prispevati k ugledu parlamenta;
- spodbujanje sodelovanja in izmenjave mnenj s podobnimi subjekti, zlasti z državami CPLP²⁸ in Evropsko unijo (AEDAR, spletna stran).

Delovanje združenja urejata statut in poslovnik. Združenje ima naslednje organe:

²⁵ Po poslovniku (7. člen) predsedstvo sestavlja predsednika parlamenta in pet podpredsednikov (gl. *Stortinget...*, spletna stran: https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/english/rules_of_procedure_october_2020.pdf).

²⁶ Podatki iz leta 2013.

²⁷ V norveškem jeziku, gl. <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Representantene/Foreningen-av-tidligere-represententer/>.

²⁸ Države CPLP so Skupnost držav portugalskega jezika (*Comunidade dos Países de Língua Portuguesa*). Gre za »forum prijateljstva in sodelovanja med državami, v katerih je portugalsčina uradni jezik« (več: Skupnost držav portugalskega jezika, Wikipedia, spletna stran).

- Predsedstvo generalne skupščine (*Mesa da Assembléia Geral*), ki sklicuje, vodi in organizira skupščino in je sestavljena iz treh članov.
- Uprava (direkcija - *Direcção*), ki jo sestavlja od pet do devet članov, vedno v neparnem številu.
- Nadzorni odbor (*Conselho Fiscal*), ki ga sestavljajo trije člani. Odbor nadzira upravne in finančne akte, preverja računovodske izkaze in poročila ter daje mnenja o aktih, ki pomenijo povečanje stroškov ali zmanjšanje prihodkov (4. – 7. člen statuta, Estatutos, spletna stran).

Generalna skupščina je neodvisen organ združenja in jo sestavljajo vsi člani. Predseduje ji predsedstvo, ki ga sestavljajo predsednik, podpredsednik in tajnik (15. člen, Regulamentos Internos, spletna stran).

Člani morajo plačevati mesečno in začetno/vstopno članarino, razen častnih članov (ti članarine ne plačujejo). Zneske članarine določi skupščina s sklepom (3. člen Regulamentos Internos, spletna stran in 3. člen Estatutos, spletna stran). Poleg članarin so prihodki združenja tudi:

- deleži družbenikov;
- dohodki od lastnih sredstev;
- sponzorstva, donacije, zapuščine in dediščine ter pripadajoči dohodki;
- subvencije države ali uradnih organov;
- drugi prihodki (7. člen Regulamentos Internos, spletna stran).

Združenje nekdanjih poslancev, zlasti direktorji, so vedno vabljeni na letno slovesnost 25. aprila²⁹ in tudi na prisego predsednika skupščine (the President of the Assembly of the Republic). To so edini dogodki, ko predsednik povabi AEDAR (ECPRD 2296).³⁰

Parlament je v letih 2006 do 2008 društvu namenil 21.000 EUR letno, leta 2009 pa je znesek znašal 44.000 EUR. To mu je omogočilo najem administrativne pomoči (pred tem mu jo je zagotavljal parlament). Parlament daje društvu na voljo pisarno, občasno zagotavlja prevajanje za srečanja ter pomaga pri organizaciji letnega srečanja v prostorih parlamenta. Izjemoma pomaga tudi pri posebnih dogodkih (seminarjih, konferencah), deloma krije tudi stroške telefona (Križaj, 2010).³¹

3.11 Švica

Društvo nekdanjih poslancev Zvezne skupščine ima okoli 600 članov. Parlament članom plača pogostitev na letnem srečanju (okoli 5000 SFR³²). Plačuje pa tudi letno članarino za Evropsko združenje FP-AP v višini 1800 EUR. Poleg navedenega parlamentarne službe opravljajo administrativno delo, parlament pa društvu za sestanke daje na voljo še prostor. Gre za manjša sredstva (podatki za leto 2009, ECPRD 1232).

Leta 2003 je društvo sprejelo statut, po katerem sicer ni pravna oseba, ampak gre za nekakšno neformalno obliko združevanja. Statut društva določa, da nekdanji poslanci avtomatično postanejo njegovi člani. Po statutu je namen društva združevanje in vzdrževanje kontakta med nekdanjimi poslanci ne glede na njihovo jezikovno, versko ali politično pripadnost ter organiziranje kulturnih in družabnih dogodkov. Člani tudi sodelujejo na podobnih dogodkih v tujini (spletna stran Društva nekdanjih poslancev Zvezne skupščine).

²⁹ Državni praznik »Nageljnova revolucija,« gl.: Carnation Revolution, spletna stran: https://en.wikipedia.org/wiki/Carnation_Revolution.

³⁰ Podatek iz leta 2013.

³¹ Podatki iz leta 2010.

³² Po dnevni tečajnici Banke Slovenije znaša 1 EUR 1,0837 SFR (na dan 23. 12. 2020). [Dnevna tečajnica – referenčni tečaji ECB \(bsi.si\)](#).

Statut predvideva tudi nekatere častne člane, med njimi so vsakokratni in bivši zvezni kancler, predsednika in podpredsednika obeh domov parlamenta ter vsakokratni in nekdanji generalni sekretarji (povzeto po statutu Društva nekdanjih poslancev Zvezne skupščine).

Delo društva vodi 19 članski upravni odbor. Statut predvideva, kdaj so vsakoletna srečanja članov - praviloma so v Bernu. Upravni odbor določi temo, o kateri se enkrat na leto organizira informativno zasedanje vseh članov. Srečanje pa se lahko skliče tudi ob pomembnih državnih praznikih ali na pobudo članov. Redno srečanje septembra 2020 je zaradi zdravstvenih razmer odpadlo.

Statut nima nobene določbe o financiranju društva. Določeno pa je, da se upravni odbor društva s predstavniki parlamenta dogovori o obsegu administrativne pomoči s strani služb parlamenta, o finančni podpori in o morebitni drugi pomoči (povzeto po statutu).

3.12 Združeno kraljestvo

Društvo nekdanjih članov parlamenta (*Association of Former Members of Parliament*) je bilo ustanovljeno leta 2001 s ciljem, da se olajšajo in predvsem ohranjajo stiki med nekdanjimi člani obeh domov in med člani društva z obema domoma parlamenta. Društvo dobiva pomoč spodnjega doma (*House of Commons*), na voljo mu je tudi pisarna. Vsakokratni predsednik spodnjega doma je pokrovitelj (*patron*) društva (spletna stran Društva).

Trenutno ima društvo okoli 440 članov iz vseh političnih strank. Financira se iz članarine (35 GBP³³ letno), nekaj sredstev dobijo tudi od parlamenta – okoli 13.000 GBP letno. Trikrat na leto izdajo svoj časopis,³⁴ ki se imenuje *Order, Order!*. Društvo je bolj namenjeno zastopanju interesov nekdanjih poslancev in posredovanju njihovega znanja ter izkušenj, zlasti prek sodelovanja na raznih predavanjih in razpravah v izobraževalnih ustanovah. S svojimi stališči o delu parlamenta pa sodelujejo pa tudi z raziskovalci, pisatelji in mediji (povzeto po spletni strani Društva).

Delo društva vodi 13 članski izvršni odbor. Praviloma imajo tri letne skupščine članov.

Naloge društva so:

- skrb za socialne stike in ohranjanje prijateljstva med člani,
- prizadevanje za uveljavitev društva kot zakladnice političnega znanja in parlamentarnih izkušenj,
- opravljanje izobraževalnih, kulturnih, socialnih in svetovalnih nalog, ki temeljijo na izkušnjah nekdanjih poslancev, za napredek parlamentarne demokracije v UK in po svetu,
- predstavljanje interesov nekdanjih poslancev in delovanje kot forum, na katerem lahko člani svetujejo drugim članom in njihovim družinam,
- skrb za dobre odnose med nekdanjimi in sedanjimi člani obeh domov parlamenta in z njunimi organi,
- skrb za status in ugled politikov kot predstavnikov uglednega poklica, ki je nekdanjim članom v ponos (povzeto po statutu Društva).

S spletne strani društva je razvidno, da so ustanovili neodvisno dobrodelno organizacijo, oz. sklad *The Parliamentary Outreach Trust*, ki posreduje izkušnje in znanja o delovanju reprezentativne demokracije britanskim šolam in univerzam. Svoje izkušnje pa radi predstavijo tudi mladim demokracijam in deželam v razvoju ter jim pomagajo v programih izgradnje institucij (t. i. *capacity building*).

³³ Po dnevni tečajnici Banke Slovenije znaša 1 EUR približno 0,9 GBP (na dan 5. 1. 2021). [Dnevna tečajnica – referenčni tečaji ECB \(bsi.si\)](#).

³⁴ Dostopen je na povezavi: [Association of Former Members of Parliament \(politicshome.com\)](#).

Na opazovalnih misijah v tujini ne sodelujejo (dopis Društva z dne 10. 12. 2020).

IV ZDRUŽENJE SVETA EVROPE

V okviru Sveta Evrope deluje Evropsko združenje nekdanjih članov parlamentov držav članic Sveta Evrope (*European association of former members of parliament of the member states of the Council of Europe*, v nadaljevanju FP-AP). Zasnova za združenje je nastala s podpisom Sporazuma o evropskih srečanjih nekdanjih članov parlamenta v Strasbourgu 18. oktobra 1987. Združenje je namenjeno izmenjavi stališč s korektno in nepristransko razpravo, ki se odvija na podlagi izkušenj, ki so jih člani parlamentov pridobili med opravljanjem funkcije in želijo prispevati k napredku družbe (FP-AP, spletna stran).³⁵

Ustanovitev in delovanje združenja ureja statut. V njem je uvodoma poudarjeno, da je utrditev miru, ki temelji na pravičnosti in mednarodnem sodelovanju, bistvenega pomena za ohranitev človeške družbe in civilizacije³⁶ (Statutes European Association..., spletna stran).

Cilj združenja je promovirati/spodbujati evropske vrednote (*European ideal*). Zato je pomembno poznavanje evropskih institucij. Združenje lahko organizira srečanja, razprave o pomembnih družbenih problemih (1. člen statuta). Člani združenja FP-AP so lahko združenja nekdanjih poslancev nacionalnih parlamentov držav članic Sveta Evrope in Evropskega parlamenta (2. člen Statutes European Association..., spletna stran).

Organa združenja sta generalna skupščina in predsedstvo (4. člen statuta). Predsedstvo se sestane vsaj dvakrat letno, če ga skliče predsednik. Izjemoma pa se sestane na zahtevo polovice članic združenja. Generalna skupščina se mora sestati enkrat letno, izjemoma pa se sestane na zahtevo ene tretjine članic združenja (11. člen Statutes European Association..., spletna stran).

Po poslovniku (*Rules of Procedure European Association of former members of parliament of the member states of the Council of Europe or the European Union*) generalno skupščino FP-AP sestavljajo delegati iz posameznih združenj, predsedstvo pa sestavljata po dva delegata iz vsakega združenja (4. in 5. člen Rules of Procedure European Association..., spletna stran).

Poslovnik tudi določa, da morajo člani podpisati statut in upoštevati pravila o finančni udeležbi.³⁷ Združenja nekdanjih članov parlamenta, ki še niso podpisala statuta, lahko dobijo status opazovalca za največ dve leti, kar jim omogoča sodelovanje v FP-AP, nimajo pa pravice glasovanja. Ta status jim podeli predsedstvo, potrdi pa generalna skupščina (2. in 3. člen Rules of Procedure European Association, spletna stran).

³⁵ Iz spletne strani (FP-AP) izhaja, da so članice združenja, poleg združenja nekdanjih poslancev Evropskega parlamenta, tudi združenja naslednjih držav članic: Andore, Avstrije, Belgije, Švice, Cipra, Nemčije, Španije, Finske in druga.

³⁶ Poudarili so tudi pomen družbenega in gospodarskega napredka (Statutes European Association..., spletna stran).

³⁷ Letni prispevek združenj članic je 1.800 EUR na združenje (FP-AP, spletna stran).

V ZAKLJUČEK

V Evropskem parlamentu deluje neprofitna organizacija Društvo nekdanjih poslancev EP. Skrbi za druženje in izmenjavo informacij med nekdanjimi poslanci, prizadeva pa si tudi za promocijo Evropskega parlamenta in vrednot parlamentarne demokracije, političnega dialoga in aktivnega državljanstva. Iz statuta je razvidno, da društvo lahko prejema finančno, upravno in drugo pomoč s strani Evropskega parlamenta, ki je po razpoložljivih podatkih leta 2019 društvu namenil 230.000 EUR. Društvo organizira razne seminarje in srečanja, njegovi člani pa sodelujejo tudi kot opazovalci volitev.

Tudi v veliko državah delujejo posebna združenja nekdanjih članov parlamenta. Člani v teh združenjih so večinoma nekdanji poslanci in predstavniki drugih domov, lahko pa tudi nekatere druge osebe. Na primer aktualni poslanci (slovensko Društvo poslancev 90), člani, ki so imeli v zgodovini države posebno vlogo (Italija), nekdanji poslanci EP (Belgija, Nemčija), partnerji članov parlamenta (Kanada) oziroma njihovi vdovci (Irska).

Skupno vsem društvom je, da skozi njihovo delovanje želijo še naprej prispevati k demokraciji tako znotraj države kot navzven. Poleg tega veliko aktivnosti posvečajo ohranjanju ugleda poslanske funkcije, pa tudi njihovim pravicam, ki iz le te izhajajo. Z namenom osveščanja in prispevanja k dobrobiti demokracije se povezujejo tudi na mednarodni ravni.

Združenja organizirajo različne aktivnosti in srečanja, na primer: konference, predavanja, razprave, študijske obiske (Belgija, Francija, Kanada, Norveška), ipd. Nekatera združenja izdajajo svojo revijo/časopis (Belgija, Francija, Kanada, Nemčija, Združeno kraljestvo).

Društva lahko sodelujejo tudi z drugimi institucijami, na primer z univerzami in šolami (Nemčija), z raziskovalci, pisatelji in mediji (Združeno kraljestvo).

Organiziranost društev je podobna; običajno sta ključna organa (generalna) skupščina in upravni odbor, imajo pa tudi nadzorni organ. To natančneje ureja statut združenja (Švica), poslovnik ali poseben zakon (Kanada).

Združenja so z nacionalnim parlamentom povezana na različne načine, ponekod jih parlament tudi finančno podpira, nudi jim prostore, pripravijo jim letno srečanje ipd. (gl. na primer Belgijo, Ciper, Francijo, Nemčijo, Portugalsko, Švico). Sicer pa se združenja financirajo večinoma iz članarin, dotacij, daril idr. prihodkov.

V nekaterih državah so (bili) nekdanji člani parlamenta tudi opazovalci volitev (Kanada, Nemčija).

Tudi Evropsko združenje nekdanjih članov parlamentov držav članic Sveta Evrope je namenjeno izmenjavi stališč - združenje organizira srečanja in razprave o pomembnih družbenih vprašanjih. Člani združenja so lahko združenja nekdanjih članov parlamenta nacionalnih parlamentov držav članic Sveta Evrope in Evropskega parlamenta.

Pripravili:

dr. Katarina Žagar l. r.

Marjana Križaj l. r.

VI LITERATURA IN VIRI

- AEDAR - Associação dos Ex-Deputados da Assembleia da República, spletna stran: <https://www.aedar.pt/>, 22. 12. 2020.
- Assemblea Costituente (Italia), Wikipedia, spletna stran: [https://it.wikipedia.org/wiki/Assemblea_Costituente_\(Italia\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Assemblea_Costituente_(Italia)), 28. 12. 2020.
- Become an active member of CAFPP and realize the benefits of life after Parliament, spletna stran: <https://exparl.ca/wp-content/uploads/2020/06/2020-21-Benefits-of-Membership-eng.pdf>, 8. 1. 2021.
- Beyond the Hill, spletna stran: https://exparl.ca/wp-content/uploads/2020/05/Beyond-the-hill_2020-Spring-Digital.pdf, december 2020.
- CAFPP - Canadian Association of Former Parliamentarians, spletna stran: <https://exparl.ca/what-we-do/>, 29. 12. 2020.
- Canadian Association of Former Parliamentarians Act, spletna stran: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-11.7/FullText.html>, december 2020.
- Carnation Revolution, Wikipedia, spletna stran: https://en.wikipedia.org/wiki/Carnation_Revolution, 8. 1. 2021.
- Consulta Nazionale, Wikipedia, spletna stran: https://it.wikipedia.org/wiki/Consulta_nazionale, 28. 12. 2020.
- Dopis Društva nekdanjih članov nemškega Bundestaga in Evropskega parlamenta z dne 8. 1. 2021.
- Dopis Društva nekdanjih članov parlamenta (Velika Britanija) z dne 10. 12. 2020.
- Dopis društva Pro Lege z dne 9. 12. 2020.
- Dopis GAD z dne 29. 12. 2020.
- Društvo nekdanjih članov parlamenta (Velika Britanija), spletna stran: [Association of Former Members of Parliament \(politicshome.com\)](http://www.politicshome.com), december 2020.
- Društvo nekdanjih poslancev Zvezne skupščine (Švica), spletna stran: [Vereinigung der ehemaligen Mitglieder der Bundesversammlung \(VEMBV\) \(parlament.ch\)](http://www.parlament.ch), december 2020.
- Društvo poslancev 90, spletna stran: <http://www.poslanci90.si/>, 2. 12. 2020.
- ECPRD 4579: URGENT Former MPs, right of access to parliamentary precincts and lobbying activity, European Centre for Parliamentary Research and Documentation, spletna stran: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu>, december 2020.
- ECPRD 2296: Event for former MP's. European Centre for Parliamentary Research and Documentation, spletna stran: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu>, december 2020.
- ECPRD request 1447. Legal basis for parliamentary support to associations of former MPs, spletna stran: [ECPRD | European Center for Parliamentary Research and Documentation \(europa.eu\)](https://ecprd.secure.europarl.europa.eu), december 2020).
- ECPRD request 1232. Survey on parliamentary support to former MPs, spletna stran: [ECPRD | European Center for Parliamentary Research and Documentation \(europa.eu\)](https://ecprd.secure.europarl.europa.eu), december 2020.
- Estatutos, spletna stran: <https://www.aedar.pt/associacao/estatutos>, december 2020.
- Evropski parlament (EP), spletna stran: [Parliamentary Associations \(europa.eu\)](https://ecprd.secure.europarl.europa.eu), december 2020.
- FMA. Društvo nekdanjih poslancev Evropskega parlamenta, spletna stran: <http://www.formermembers.eu/>, december 2020.
- Foreningen av tidligere stortingsrepresentanter, spletna stran: <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Representantene/Foreningen-av-tidligere-represententer/>, 9. 12. 2020.
- FP-AP, European association of former members of parliament of the member states of the Council of Europe, spletna stran: <https://www.fpap-europe.org/>, januar 2021.
- GAD - Groupe des Anciens Députés à l'Assemblée Nationale. Spletna stran: [Groupe des Anciens Députés - Assemblée Nationale Française \(groupeanciensdeputes.fr\)](http://www.groupeanciensdeputes.fr), december 2020.
- Irish Politics Forum. Spletna stran: [Political reform proposals suggested by former members of the Oireachtas | Irish Politics Forum](https://www.irishpoliticsforum.com), december 2020.
- Irski parlament. Spletna stran: [Houses of the Oireachtas Commission – Annual Report 2019](https://www.oireachtas.ie), december 2020.

- Križaj, Marjana (2010): Parlamentarna podpora društvom nekdanjih poslancev. Raziskovalna naloga št. 31/2010, spletna stran: https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Zborniki_RN/2010/Parlamentarna_podpora_društvom_nekdanjih_poslancev.pdf, 2. 12. 2020.
- L'Associazione degli ex Parlamentari della Repubblica Italiana, spletna stran: <https://www.ilparlamento.eu/associazione/>, 29. 12. 2020.
- Odgovor iz Cipra, e-pošta 21. 12. 2020.
- Odgovor iz Norveške, e-pošta: 4. 12. 2020.
- Pravila Društva poslancev 90, 19. april 2017, spletna stran: <http://www.poslanci90.si/?q=interni-akti>, 2. 12. 2020.
- Pravilnik o merilih, pogojih in postopku za pridobitev akreditacije za opazovanje volitev, spletna stran: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV13509>, 7. 12. 2020.
- Priks Kai, Haav Kaarel (1999): Associations of Former Members of Parliament Short overview, spletna stran: https://www.riigikogu.ee/msi_arhiiv/tel284_i.html#Finland, 29. 12. 2020.
- Pro Lege, spletna stran: [Pro Lege V.Z.W. - Présentation](http://www.prolege.eu/prolege-vzw-pr%C3%A9sentation), december 2020.
- Regulamentos Internos, spletna stran: <https://aedar.pt/associacao/regulamentointerno>, december 2020.
- Rules of Procedure European Association of former members of parliament of the member states of the Council of Europe or the European Union, spletna stran: <https://www.fpap-europe.org/rules-en>, 5. 1. 2021.
- Skupnost držav portugalskega jezika, Wikipedia, spletna stran: https://sl.wikipedia.org/wiki/Skupnost_dr%C5%BEav_portugalskega_jezika, 23. 12. 2020.
- Statut Društva nekdanjih poslancev Zvezne skupščine (Švica). Spletna stran: [Reglement der Vereinigung der ehemaligen Mitglieder der Bundesversammlung \(parlament.ch\)](http://www.parlament.ch/_/media/document/sta/2020/12/12_2020_001.pdf), december 2020.
- Statut FMA - Društva nekdanjih poslancev Evropskega parlamenta. Spletna stran: [Statutes - Former Members of the European Parliament \(FMA\)](http://www.fma.europa.eu/statutes), december 2020.
- Statut Združenja nekdanjih članov nemškega Bundestaga in Evropskega parlamenta. Spletna stran: [Microsoft Word - neue Satzung Beschluss JHV 06.05.19 \(ehemalige-abgeordnete.de\)](http://www.bundestag.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2020/12/12_2020_001.pdf), december 2020.
- Statutes FP-AP, spletna stran: <https://www.fpap-europe.org/statutes-en>, 5. 1. 2021.
- Statutes of the Association of the Former Members of the House of Representatives of the Republic of Cyprus, Odgovor iz Cipra, e-pošta - priloga, 21. 12. 2020 in 28. 12. 2020.
- Statutes European Association of Former Members of Parliament, spletna stran: <https://www.fpap-europe.org/statutes-en>, januar 2021.
- Statuto, spletna stran: <https://www.ilparlamento.eu/statuto/>, 8. 1. 2021.
- (2020) Stortinget. The Norwegian Parliament. Rules of Procedure and the Constitution, spletna stran: https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/english/rules_of_procedure_october_2020.pdf, (28. 12. 2020).
- The Irish Times, spletna stran: [Politicians' active retirement \(irishtimes.com\)](https://www.irishtimes.com/news/politics/2020/12/2020-12-20-001.pdf), december 2020.
- Tečaj Banke Slovenije – Dnevna tečajnica, spletna stran: <https://www.bsi.si/statistika/devizni-tecaji-in-plemenite-kovine/dnevna-tecainica-referencni-tecaji-ecb>, 17. 12. 20230.
- Tečajnica Banke Slovenija, spletna stran: [Dnevna tečajnica – referenčni tečaji ECB \(bsi.si\)](https://www.bsi.si/tecajnica), december 2020.
- Zakon o napotitvi oseb v mednarodne civilne misije in mednarodne organizacije, spletna stran: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4362>, 7. 1. 2021.
- Združenje nekdanjih članov nemškega Bundestaga in Evropskega parlamenta, spletna stran: [Über uns - ehemalige-abgeordnete.de \(ehemalige-abgeordnete.de\)](http://www.bundestag.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2020/12/12_2020_001.pdf), december 2020.
- Žagar, Katarina in Andrej Eror (2007): Poklicno organiziranje poslancev, raziskovalna naloga št. 13/2007. Državni zbor Republike Slovenije.
- Wikipedia: Canadian Association of Former Parliamentarians, spletna stran: https://en.wikipedia.org/wiki/Canadian_Association_of_Former_Parliamentarians, 8. 1. 2021.